

วันเข้าพรรษา

วันเข้าพรรษา คือ อะไร

“พรรษา” แปลว่า ฤดูฝน

“เข้าพรรษา” หมายถึง เข้าฤดูฝน

วันเข้าพรรษา ก็คือ วันแรกที่พระสงฆ์จะอยู่จำพรรษาที่วัด ไม่ไปพักแรมหรือค้างคืนที่ไหน จนครบ ๓ เดือน นับตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ (หลังวันอาสาฬหบูชา ๑ วัน) ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ถ้าปีใดมีอธิกมาสในปีนั้นวันเข้าพรรษาจะเลื่อนตรงกับวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ หลัง

ความเป็นมาของวันเข้าพรรษา

ในสมัยพุทธกาล เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ เวฬุณาราม กรุงราชคฤห์ สมัยนั้นยังมิได้ทรงบัญญัติเรื่องการจำพรรษา ภิกษุทั้งหลายจึงเที่ยวจาริกไปในทุกฤดูกาลตลอดทั้งปี

ในสมัยนั้น ช่วงฤดูฝนเป็นฤดูกาลในการทำไร่ทำนา ของชนทั้งหลาย เพราะเป็นฤดูที่อากาศเหมาะสม และมี น้ำท่าอุดมสมบูรณ์ เมื่อภิกษุเที่ยวจาริกไปในสถานที่ต่างๆ นั้น บางครั้งไม่ได้ระมัดระวัง ก็เผลอเหยียบข้าวกล้าในนา ทำให้ ความเสียหายแก่พืชพันธุ์เหล่านั้น และในบางครั้งก็พลาด พลังเหยียบสัตว์ตายไปก็มี

ชาวบ้านทั้งหลายจึงว่ากล่าวติเตียนว่า ทำไมพระภิกษุ ซึ่งเป็นเชื้อสายพระศากยบุตรจึงได้เที่ยวจาริกตลอด ฤดูหนาว ฤดูร้อน และฤดูฝน เทียวเดินเหยียบย่ำข้าวกล้าของชาวไร่ ชาวนา แล้วยังเหยียบสัตว์เล็กสัตว์น้อยตายไปเป็นจำนวนมาก

แม้พวกปริพาชกอัญญเดียรธีย์ ผู้มีมิฉฉาปฏิฐิ ยัง พักอาศัยอยู่ประจำตลอดฤดูฝน หรือแม้แต่ฝูงนก ก็ยังทำรัง อยู่บนยอดไม้ตลอดฤดูฝน แต่พระภิกษุเหล่านี้กลับเที่ยวจาริก ไปตลอดทุกฤดูกาล นำความเดือดร้อนไปให้แก่ประชาชน และเป็นอันตรายแก่ชีวิตสัตว์เล็กสัตว์น้อยอีกด้วย

เมื่อเหล่าภิกษุได้ยินชาวบ้านว่ากล่าวติเตียนเช่นนี้ จึง กราบทูลเรื่องนี้แด่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์จึงทรง บัญญัติพระวินัย ให้ภิกษุทั้งหลายอยู่จำพรรษาเป็นเวลา ๓ เดือน

ภิกษุทั้งหลายต่างสงสัยว่าจะต้องจำพรรษาเมื่อใดหนอ จึงกราบทูลถามพระพุทธองค์ พระพุทธองค์ตรัสตอบว่า เราอนุญาตให้เข้าพรรษาในฤดูฝน

ภิกษุทั้งหลายก็สงสัยอีกว่า วันเข้าพรรษาในฤดูฝน เป็นวันไหนกันแน่ จึงพากันไปกราบทูลถามพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระพุทธองค์จึงรับสั่งว่า ภิกษุทั้งหลาย วันเข้าพรรษามีอยู่ ๒ วันด้วยกัน คือ วันเข้าพรรษาดัน และวันเข้าพรรษาหลัง

วันเข้าพรรษาดัน ได้แก่ วันที่ดวงจันทร์เสวยฤกษ์ อาสาฬหหลวงแล้ว ๑ วัน ตรงกับวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘

วันเข้าพรรษาหลัง ได้แก่ วันที่ดวงจันทร์เสวยฤกษ์ อาสาฬหหลวงแล้ว ๑ เดือน ตรงกับวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๙ หากภิกษุรูปใดมาจำพรรษาในวันเข้าพรรษาดันไม่ทัน ก็สามารถเข้าจำพรรษาในวันเข้าพรรษาหลังได้

สัตตาหกรณียะ กิจที่ทรงอนุญาตให้ไปกลับภายใน ๗ วัน

ตลอดฤดูกาลแห่งการจำพรรษา พระพุทธองค์ทรงห้ามพระภิกษุเที่ยวจาริกไปในสถานที่ต่างๆ ตลอดฤดูฝน ยกเว้นเมื่อมีเหตุจำเป็น ที่เรียกว่า “สัตตาหกรณียะ” จึง

จะทรงอนุญาตให้เดินทางในระหว่างพรรษาได้ โดยให้กลับภายใน ๗ วัน

ความเป็นมาแห่งสัตตาคณเณร

หลังจากที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติการอยู่จำพรรษาแล้ว ครั้งหนึ่งเมื่อพระองค์ประทับอยู่ ณ เชตวันาราม กรุงสาวัตถี มีอุบาสกชาวเมืองโกศลคนหนึ่ง ชื่อ อุเทน ได้สร้างวิหารถวายสงฆ์ เมื่อสร้างเสร็จแล้วก็ส่งคนไปนิมนต์ภิกษุทั้งหลายมา เพื่อตนจะได้ถวายวิหารทาน และฟังธรรม

แต่ภิกษุทั้งหลายตอบว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติไว้ว่า ภิกษุเข้าพรรษาแล้ว ต้องอยู่ประจำที่ตลอด ๓ เดือน จะเที่ยวไปในที่ต่างๆ ตามความประสงค์เหมือนช่วงก่อนเข้าพรรษาไม่ได้ ขออุบาสกอุเทนจงรอก่อนเถิด เมื่อหมดเขตพรรษาแล้วภิกษุทั้งหลายจะรีบพากันไป แต่ถ้าหากอุบาสกมีภารกิจอื่นที่ต้องรีบทำ และจำเป็นต้องถวายวิหารในเวลานั้น ก็ให้ถวายแก่ภิกษุที่ประจำอยู่ในอารามใกล้ๆ นั้นเถิด

อุบาสกอุเทนทราบข่าวแล้ว ก็ไม่พอใจ ถึงกับกล่าวติเตียนภิกษุสงฆ์ว่า เมื่อเราส่งข่าวไปแล้ว เหตุใดพระคุณเจ้าทั้งหลายจึงไม่มา ทั้งๆ ที่เราก็คือเป็นทายกผู้ทำกิจการงาน

ของสงฆ์ เป็นผู้อุปฐากสงฆ์

ภิกษุทั้งหลายได้ยินคำติเตียนดังนี้แล้ว ก็พากันไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคเจ้าให้ทรงทราบ พระองค์จึงตรัสว่า ตถาคตอนุญาตให้ไปได้ ๗ วัน ผู้ที่จะไป ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี นางสิกขมานา (สามเณรีที่ได้รับการอบรม เป็นเวลา ๒ ปี เพื่ออุปสมบทเป็นภิกษุณี) สามเณร สามเณรี อุบาสก อุบาสิกา แต่เมื่อไปแล้ว ต้องกลับมาให้ทันภายใน ๗ วัน

ถ้ามีใครสร้างวิหาร เพิง ปราสาท ปราสาทโล้น ถ้าบริเวณ ชุมประตู่ เรือนไฟ ศาลาเรือนไฟ สระโบกขรณี มณฑป อาราม พื้นอาราม ฯลฯ แล้วได้ส่งข่าวให้คนไปนิมนต์ภิกษุว่า ขอให้พระคุณเจ้ามาเถิด ข้าพเจ้าทั้งหลายมีความประสงค์จะให้ท่าน จะฟังธรรม และอยากเห็นภิกษุทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลายก็ควรจะไปได้ แต่ต้องกลับมาให้ทันภายใน ๗ วัน

สัตตาหกรณียะ ที่พระพุทธรองค์ทรงอนุญาตมีดังต่อไปนี้

๑. เมื่อมีสาธุชนปรารถนาจะบำเพ็ญบุญกุศล และส่งคนมานิมนต์ ในกรณีเช่นนี้ทรงอนุญาตให้ไปได้เฉพาะที่เขาส่งคนมานิมนต์ ถ้าไม่ส่งคนมานิมนต์ ก็ไม่ทรงอนุญาตให้ไป

๒. เมื่อเพื่อนสหธรรมิกอาพาธ จะส่งคนมานิมนต์หรือไม่ก็ตาม ทรงอนุญาตให้ไปช่วยดูแลได้

๓. เมื่อเพื่อนสหายธรรมิกเกิดความไม่ยินดีในการประพฤติพรหมจรรย์ เกิดความรังเกียจ หรือเกิดความเห็นผิด ทรงอนุญาตให้ไปเพื่อระงับเหตุนั้นๆ ได้

๔. เมื่อเพื่อนสหายธรรมิก (เฉพาะภิกษุ ภิกษุณี) ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ประรณานจะออกจากอาบัติในชั้นใดก็ตาม พระองค์ทรงอนุญาตให้ไปได้

๕. เมื่อสงฆ์ประรณานจะทำสังฆกรรมลงโทษภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง และภิกษุรูปที่จะถูกลงโทษต้องการให้ไป เพื่อไกลเกลี้ยไม่ให้ต้องรับโทษ หรือให้โทษเบาลง หรือไปเพื่อแนะนำภิกษุรูปนั้นให้ปฏิบัติโดยชอบด้วยพระวินัย หรือเพื่อปลอบใจ เป็นต้น ก็ทรงอนุญาตให้ไปได้

๖. เมื่อนางสิกขมานา หรือสามเณรประรณานจะบวช ทรงอนุญาตให้ไป เพื่อช่วยเหลือในการนั้นได้

๗. มารดา บิดา พี่น้อง หรือ ญาติเจ็บป่วย แม้จะส่งคนมานิมนต์หรือไม่ก็ตาม เมื่อทราบเรื่องก็สามารถไปได้

๘. เมื่อวิหารชำรุด สามารถไปเพื่อหาสิ่งของมาปฏิสังขรณ์ได้

การขาดพรษาที่ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุใดไม่อยู่จำพรรษา หรือพบวัดที่จะจำพรรษาแล้ว
แกล้งเดินทางเลยไปเสีย ภิกษุนั้นต้องอาบัติทุกกฏ แต่ก็มี
ข้อยกเว้นบางกรณี คือเมื่อมีเหตุจำเป็นเกิดขึ้น ทำให้ไม่
สามารถจำพรรษาในที่นั้นๆ ต่อไปได้ ก็ทรงอนุญาต ไม่ให้
ต้องอาบัติ ในกรณีดังต่อไปนี้

๑. เมื่อถูกลัทธิร้ายรบกวน ถูกโจรปล้น วิหารถูก
ไฟไหม้ หรือน้ำท่วม

๒. เมื่อชาวบ้านถูกโจรปล้น แล้วอพยพหนีไป ทรง
อนุญาตให้ไปกับเขาได้ และหากชาวบ้านแตกกันเป็น ๒ ฝ่าย
ทรงอนุญาตให้ไปกับฝ่ายข้างมากได้ หรือถ้าฝ่ายข้างมาก
ไม่มีศรัทธาเลื่อมใส ก็ทรงอนุญาตให้ไปกับฝ่ายน้อยที่มี
ศรัทธาเลื่อมใสได้

๓. เมื่อเกิดปัญหาขาดแคลนอาหาร หรือยารักษาโรค
หรือขาดผู้บำรุง ทำให้ได้รับความลำบากในปัจจุบัน ๔ ทรง
อนุญาตให้ไปอยู่ที่อื่นได้

๔. หากมีผู้เอาทรัพย์มาล่อ ทรงอนุญาตให้ไปให้
พ้นได้

๕. เมื่อภิกษุสงฆ์ หรือภิกษุณีสงฆ์แตกต่างกัน หรือมีผู้พยายามทำให้แตกต่างกัน หรือทำให้แตกต่างกันแล้ว ทรงอนุญาตให้ไป เพื่อช่วยระงับความไม่สามัคคีนั่นได้

ทรงอนุญาตการจำพรรษาในที่บางแห่ง

ภิกษุบางรูป ประสงค์จะจำพรรษาในที่บางแห่งต่างๆ กัน ทรงผ่อนผันให้จำพรรษาได้ คือ

๑. ในคอกสัตว์ (อยู่ในที่ของนายโคบาล)
๒. เมื่อคอกสัตว์ย้ายไป ทรงอนุญาตให้ย้ายตามไปได้
๓. ในหมู่เกวียน
๔. ในเรือ

ทรงห้ามจำพรรษาในที่ที่ไม่สมควร

ทรงห้ามการจำพรรษาในที่ที่ไม่สมควร (ไม่ปลอดภัย หรือ คับแคบเกินไป) คือ

๑. ในโพรงไม้
๒. บนกิ่งหรือคาบไม้
๓. กลางแจ้ง
๔. ไม่มีเสนาสนะ (ที่นอนที่นั่ง)

๕. ในโลศพ
๖. ในกลด
๗. ในตุ่ม

ข้อห้ามอื่นๆ

๑. ห้ามตั้งกติกากาที่ไม่สมควร เช่น ตั้งกติกากาว่าในพรรชาจะไม่บวชสามเณรให้ เป็นต้น

๒. ห้ามรับปากว่าจะจำพรรชาในที่ใดแล้ว แต่กลับไม่จำพรรชาในที่นั้น

พุทธประเพณีการจำพรรชาได้ยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมาเป็นเวลายาวนานกว่า ๒,๕๐๐ ปี นับตั้งแต่วันที่พระพุทธรองค์ทรงบัญญัติพระวินัย ณ เวฬุวนาราม ในครั้งนั้นประเพณีอันดีงามนี้ก็ยังคงยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องตลอดมา ตราบกระทั่งถึงทุกวันนี้

การอยู่จำพรรชานั้น เป็นการเปิดโอกาสให้ภิกษุทั้งหลายได้พบปะสนทนาธรรม แลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อการประพฤติพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ยิ่งขึ้น มีเวลาประพฤติปฏิบัติธรรม ทำใจหยุดใจนิ่ง

มากขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเข้ามาบวชในบวร
พระพุทธศาสนา คือ การทำพระนิพพานให้แจ้ง อันเป็นเป้าหมาย
สูงสุดของทุกชีวิต